

ORKIDÉ- MYSTERIET ILIER

FOTO: A. NEUMANN/BIOPIX.DK

**TRUEDE
ARTER**

I sommer snek noen seg ut på Haugerudmyra i Lier og forgiftet en hel bestand totalfredede orkideer. Blomstene har hindret utbygging av et næringsbygg i det samme området. Saken er under etterforskning, og den skyldige kan vente seg en streng straff.

FORGIFTET FRED

→ — Jeg ble bare stående og måpe. Der orkideene hadde stått var det bare brune blader igjen. Det så ut som noen hadde dratt opp plantene og strødd gift over etterpå, forteller floravokter Finn Michelsen.

Tekst: TOR B. CHRISTENSEN
tbc@naturvern.no

Fakta

Myrflangre (*Epipactis palustris*)

- Plante i orkidéfamilien
- Sterkt truet, Norsk Rødliste 2006
- 50-80 prosent populasjonsnedgang siste 90 år.
- Fredet etter naturvernloven
- Store hvite blomster
- Cirka 40 centimeter høy
- Vokser i ekstremrikmyr og våte enger
- Finnes på 23 lokaliteter rundt Oslofjorden og i Rogaland.

Kilder: Artsdatabanken, Norges Planter (Cappelen), SABIMA, Wikipedia

Tirsdag 28. juli kommer Michelsen til Haugerudmyra i Lier utenfor Drammen. Han skal kartlegge forekomsten av den sterkt utrydningstruede orkideen myrflangre. Da han besøkte stedet tre uker tidligere fant han 20 planter som sto i knopp. Nå venter han å finne orkideen i full blomst. En 40 centimeter yndig skjønnhet, kledd med 10-15 enkeltblomster, hvite med rosa, rødbrune og gule felter. Det er et syn du ikke ser hver dag.

Men alt som venter Michelsen på Haugerudmyra er brunsvidde blader. Ikke én blomst er å se. Alt er ødelagt.

— Jeg så med én gang at noe var galt. Alle orkideene var borte. Andre vekster var uskadd. Dette må være sprøyting, tenkte jeg.

ORKIDÉ PÅ RETRETT

Myrflangre er bare kjent fra 47 steder i hele Norge. Nå er orkideen kun funnet på 23 av dem. De trives godt på såkalte rikmyrer, en naturtype som i stor grad er blitt grøftet opp og omgjort til skog eller dyrket mark. Utviklingen har lenge gått i gal retning for orkideen. I løpet av det siste århundret er antall myrflangrer i Norge redusert med 50 til 80 prosent. Ødeleggelsen i Lier gjør ikke situasjonen bedre.

Michelsen synes funnet på Haugerudmyra ser svært mistenkelig ut og tar med biologen Rune Aanderaa fra SABIMA til området. Sammen konkluderer de med at dette dreier seg om miljøkriminalitet av verste merke. Noen har trolig brukt et ugressmiddel for å fjerne orkideene, en gang for alle.

RIKSKJENDIS PÅ FÅ DAGER

Saken blir slått stort opp i media, og i løpet av noen dager er de forgiftede myrflangrene på Haugerudmyra rikskjent. Både Lier kommune og SABIMA anmelder saken og sender med det et meget sjeldent krimmysterium til lensmannen i Lier.

I medienes dekning faller mistankene raskt på grunneieren, Nils Chr. Gevelt, som har kjøpt området for 11 millioner av Lier kommune for å gjøre den til tomt for næringsbygg. Gevelt bedyrer imidlertid sin uskyld. Samtidig er han sterk motstander av kommunens forslag om å regulere Haugerudmyra til landbruks, natur- og friluftsførmål (LNF), noe som vil sette en stopper for all utbygging. 14. desember kommer saken opp i kommunestyret. Gevelt arbeider fortsatt for å få kommunen med på en utbygging.

FØLER SEG LURT

— Denne orkidéflekken representerer vel i seg selv ikke særlig større areal enn det de fleste har som egen stue. Forslaget til endring av kommuneplanen virker derfor sterkt overdrevet, skriver Gevelt i sin høringsuttalelse, hvor han tilbyr seg å avsette et område til orkideene vederlagsfritt, hvis kommunen tillater utbyggingen.

Da Gevelt kjøpte området av kommunen, var det avsatt som fremtidig næringsområde. Nå som kommunen vil omregulere det til LNF-sone føler han seg lurt.

LENSMANNEN HAR INGEN MISTENKTE

I mellomtiden etterforsker lensmannen saken. Det er ingen lett oppgave. Og i bygda snakkes det

DEDE ORKIDEER

mye om mysteriet på Haugerudmyra.

— Det er tatt prøver av jordsmonnet, som skal sendes til analyse, og vi har avhørt en del folk. Vi har foreløpig ingen mistenkte i saken. Slike saker er vanskelige. Massemedia har vært stygge og utpekt én person som skyldig. Det gjør det enda viktigere å komme til klarhet i hva som har skjedd, sier Arne Lauvålien, lensmann i Lier.

Løser han mysteriet, kan gjerningsmannen vente seg en streng straff.

— Denne typen saker ser vi meget alvorlig på, sier Antonio Poleo i Økokrim.

— Orkideen er rødlistet og fredet. Det faktum at den bare finnes på halvparten av de stedene hvor den er registrert i Norge, er en skjerpene omstendighet. Man risikerer ganske streng straff for denne typen lovbrudd. Strafferammen er seks års fengsel, sier Poleo.

SOLHEIM BLE OPPRØRT

Miljøvernminister Erik Solheim kom for å se ødeleggelsen i begynnelsen av august. I fjor sendte han postkort til Lier, hvor han utpekte nettopp myrflangre som en art kommunen har et spesielt ansvar for å ta vare på. Solheim ble opprørt over det han så på Haugerudmyra.

— Hvis det er sånn, som alt tyder på her, at noen bevisst har kommet hit med gift for å fjerne en av de vakreste blomstene vi har i vår natur, så er det ikke til å tro. Det er fantastisk at SABIMA og Lier kommune har gått til politianmeldelse. Den nye Naturmangfoldloven gir oss mulighet til å ta vare på sjeldne planter. Men da må også brudd på loven anmeldes og straffes, sa Solheim, ifølge TV2.

TROR ORKIDEENE OVERLEVER

Den som har forgiftet plantene, har trolig ikke oppnådd annet enn å aktualisere behovet for å sikre de sjeldne orkideene. Mye tyder på at myrflangrene vil blomstre på Haugerudmyra også til neste år.

— Det positive med denne saken er at biologisk

mangfold blir tatt alvorlig. Lensmannen bruker ressurser på å etterforske saken, og kommunen vil stanse utbyggingen selv om mye penger står på spill, sier Michelsen.

Han var nylig på en befaring på stedet og kan fortelle at giften ikke ser ut til å ha ødelagt plantenes rotfeste.

— Jeg tror det er håp om at de kan overleve, sier han.

Svaret får vi i begynnelsen av juni til neste år, da en av Norges vakreste orkideer kommer opp av jorden for å sette farge på de få rikmyrene der den fortsatt finnes.

01: I stedet for å finne vakre myrflangrer i full blomst, var det brune blader som møtte Finn Michelsen på Haugerudmyra i slutten av juli. FOTO: FINN MICHELSEN

02: Den berømte botanikeren Axel Blytt regnet myrflangre for å være Norges vakreste blomst på slutten av 1800-tallet. Siden den tid er antall myrflangrer redusert med 50-80 prosent.

FOTO: A. NEUMANN/BIOPIX